

Maa- ja metsätalousministeriölle

29.11.2024

Viite: VN/31476/2024

Asia: WWF:n lausunto ilveskiintiöasetuksesta metsästysvuodelle 2024–2025

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua tässä asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Suomen ilveskanta on kasvanut pitkällä aikajänteellä suotuisasti. Viimeisten parin vuosikymmenen aikana kanta on yli kaksinkertaistunut, ja uusimmassa uhanalaisuusarvioinnissa ilves on luokiteltu elinvoimaiseksi lajiksi Suomessa.

Luonnonvarakeskuksen arvion¹ mukaan Suomen ilveskanta ennen metsästyskautta 2024–2025 on vähintään 2260 yksilöä. Kanta-arvio on hieman pienentynyt edellisestä vuodesta (noin 2500 yksilöä). Tätä selittää todennäköisesti lähinnä havainnointiaktiivisuuden lasku, koska ilveksen luontaisessa kuolleisuudessa ei tiedetä tapahtuneen merkittävää muutosta ja metsästysverotus on ollut vähäistä.

Kymmenen vuoden takaiseen tilanteeseen nähden Suomen ilveskanta on kuitenkin pienentynyt. Ennen syksyn 2014 metsästyskautta kanta oli noin 2800 yksilöä. Tämä kannan pienentyminen on tapahtunut, koska maa- ja metsätalousministeriö on tietoisesti asettanut useina vuosina ilveksen ns. kannanhoidollisen poikkeuslupakiintiön yli ns. maksimiverotuksen (maximum sustainable yield) rajan.

Viimeisimmän vuoden aikana poronhoitoalueen eteläpuolisessa Suomessa on metsästetty poikkeusluvoin vain neljä ilvestä, sillä valtaosasta edelliselle metsästyskaudelle myönnettyistä ilveksen poikkeusluvista valitettiin, ne määrättiin toimenpidekieltoon, ja myöhemmin hallinto-oikeudet kumosivat ilveksen kannanhoidollista metsästystä koskevat poikkeuslupapäätökset.

Valtaosa Suomen ilveksistä elää poronhoitoalueen eteläpuolella. Poronhoitoalueen ennestään pieni ilveskanta on taantunut viimeisten kuuden vuoden aikana noin 40 prosentilla. Vuonna 2017 alueella arvioitiin olevan yli vuoden ikäisiä ilveksiä hieman yli 100, nyt enää noin 60 yksilöä.

Poronhoitoalueella, joka on lähes kokonaisuudessaan ilveksen luontaista levinneisyysaluetta ja pinta-alaltaan noin kolmasosa Suomesta, elää vain pari prosenttia Suomen ilveskannasta.

¹ Herrero, A., Mäntyniemi, S., Helle, I., Holmala, K. & Valtonen M. 2024. Ilveskanta Suomessa 2024. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 45/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 22 s.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-920-8>

Kannan ollessa näin pieni on vaarana, että liiallisen metsästyksen takia ilveksen levinneisyysalue pienenee, jolloin lajin suojelun taso koko maassa ei enää olisi suotuisa eteläisen Suomen kannan koosta ja kehityssuunnasta riippumatta. Jo nyt Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan poronhoitoalueen ”ilvesten lisääntymistuotto vaikuttaisi pentueiden ja poikkeuslupasaaliin perusteella pieneltä, merkittävä osa arvioidusta ilvespopulaatiosta lienee nuoria ja pääosin alueen ulkopuolelta alueelle vaeltaneita nuoria aikuisia”¹.

Maa- ja metsätalousministeriö esittää poronhoitoalueen eteläpuolisen Suomen suurimmaksi sallituksi saalismääräksi 320 ilvestä kannanhoidollisin poikkeusluvin, mikä vastaisi noin 14 % verotusastetta poronhoitoalueen eteläpuolisen Suomen ilveskannassa. Tämän lisäksi olisi mahdollisuus myöntää vahinkoperusteisia poikkeuslupia, joiden määrää ei rajoitettaisi. Poronhoitoalueen osalta ministeriö ehdottaa, että suurinta sallittua saalismäärää ei asettaisi lainkaan.

Poronhoitoalueen eteläpuolinen Suomi

Poronhoitoalueen eteläpuolisessa Suomessa ilveksen kotieläintaloudelle aiheuttamat vahingot ovat hyvin maltillisia. Ilves ei myöskään ole vaaraksi ihmisille. Ilvesvastaista asennetta voi olettaa esiintyvän lähinnä osassa metsästäjäkuntaa: saatetaan ajatella, että ilves ja metsästäjät kilpailevat samasta saaliista, lähinnä valkohäntäpeurasta ja metsäkauriista. Näistä valkohäntäpeura on vieraslaji, joka ei kuulu Suomen luontoon, ja jonka kanta on monilla alueilla kasvanut ongelmallisen suureksi. Myös metsäkauriin kannat ovat olleet kasvussa.

Ilves sen sijaan on arvokas osa luontaista lajistoamme, ja se pitää osaltaan myös vieraslajina esiintyvän, haittaa aiheuttavan valkohäntäpeuran kantaa aisoissa. Ilveksellä on tutkimusten mukaan merkitystä myös pienpetojen kuten ketun ja meillä haitallisena vieraslajina esiintyvän supikoiran kantojen säätelijänä, ja tätä kautta elinvoimainen ilveskanta vaikuttaa suotuisasti esim. metsäkanalintu- ja metsäjäniskantoihin².

Maa- ja metsätalousministeriö on esittänyt ilveksen korkeiden poikkeuslupakiintiöiden perusteluna muun muassa, että ilvestä koskevat ”ongelmat liittyvät ihmisten sietokyvyn lisäämiseen ja parantamiseen”, että ”ihmisiä ärsyttää ilveksen tapa saalistaa valkohäntäpeurojen, metsäkauriiden tai jäniksien ruokintapaikoilla, jolloin riistanhoitotyön koetaan valuvan hukkaan”, ja että ”Ihmisten sietokykyä voidaan lisätä ja samalla ilvesvastaisuutta vähentää sallimalla kannanhoidollinen metsästys, joka samalla lisää ilveksen arvostusta arvokkaana riistaeläimenä.”

Nyt lausunnolla olevan asetusluonnoksen taustamuistiossa ministeriö viittaa jälleen tarkemmin määrittelemättömään ”sosiaaliseen konfliktiin” perusteena suurelle poikkeuslupakiintiölle.

² Elmhagen, B. , Ludwig, G. , Rushton, S. P., Helle, P. and Lindén, H. (2010). Top predators, mesopredators and their prey: interference ecosystems along bioclimatic productivity gradients. Journal of Animal Ecology, 79: 785-794. doi:10.1111/j.1365-2656.2010.01678.x

Asetusluonnoksen taustamuistion mukaan ”Suomen ilveskanta on kuitenkin riittävän suurella tasolla, ettei pelkästään vahinkoa tai turvallisuusuhkaa aiheuttavien tiettyjen yksilöiden poistamisella voida hallita kasvavan ilveskannan lähinnä sosiaalista konfliktia”. Edelleen maa- ja metsätalousministeriön mukaan yleinen päämäärä ilveksen suojelusta poikkeamiselle ”voitolla ilveskannan suojelu edistämällä ihminen-ilves-rinnakkaiselo (coexistence) tasapainottamalla ilveskannan aiheuttamia sosioekonomisia vaikutuksia ja pyrkimällä torjumaan ihminen-villieläin-konfliktin (HWC) laajeneminen” (alleiviivaukset WWF:n).

Maa- ja metsätalousministeriö ei kuitenkaan edelleenkään esitä selvityksiä tai tutkimuksia perustellakseen, millainen ja miten laajasti koettu mainittu sosiaalinen konflikti ilveksen suhteen olisi, ja millä tavalla sitä olisi ylipäänsä tarpeen poikkeusluvilla tapahtuvalla metsästyksellä hallita. Ministeriö ei myöskään kerro, mihin selvitykseen perustuen kymmenen vuoden takainen, nykyistä suurempi ilveskanta olisi ollut tasolla, jota olisi ollut tarpeen paikallisyhteisöjen sietokyvyn takia aktiivisesti vähentää.

WWF on toistuvasti esittänyt, että maa- ja metsätalousministeriön perustelut luontodirektiivin määräyksistä poikkeamiseen ilveskannan tietoiseen rajoittamiseen johtavalla metsästysverotuksella ovat hataralla pohjalla ja edustavat kapean väestönsosan näkemyksiä.

WWF on selvittänyt suomalaisten asenteita ilvekseen laajassa mielipidekyselyssä kolmesti vuosina 2013–2024. Tulosten mukaan suomalaisten suhtautuminen ilvekseen on koko ajan ollut keskimäärin hyvin positiivinen. Vastaajien ilvesasenteet ovat melko samanlaisia riippumatta asuinpaikasta, sukupuolesta, iästä tai siitä, onko perheessä tai vastaajalla itsellään metsästyslupa.

Tuoreimmassa, marraskuun alussa 2024 tehdyssä kyselyssä³ suomalaisten jo ennestään positiiviset asenteet ilvestä kohtaan ovat muuttuneet viime vuosina aiempaakin myönteisemmiksi: 77 prosenttia kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että ilveksiä ei ole liikaa eikä sietokykynsä ilvestä kohtaan ole ylittynyt. Vain kuusi prosenttia vastaajista totesi, että ilveksiä on liikaa ja heidän sietokykynsä on ylittynyt. Vuonna 2018 vastaavassa kyselyssä 64 prosenttia vastaajista totesi, ettei ilveksiä ole liikaa, eikä heidän sietokykynsä ole ylittynyt, ja vuonna 2013 tämä prosenttiosuus oli 73.

Myös maa- ja metsätalousministeriön laatimassa ilveksen hoitosuunnitelmassa⁴ todetaan, että ”*Ilves lajina koetaan kansalaisten taholta pääosin positiivisena elämyksenä. Muun Suomen alueella ilveskanta ei runsaanakaan aiheuta samalla tavoin haittaa elinkeinoille kuin poronhoitoalueella.*” ja että ”*Kyselyn mukaan useat suomalaiset myös tuntevat esimerkiksi iloa kohdatessaan ilveksen jälkiä tai ilveksen.*”

WWF pitää esitettyä suurinta sallittua 320 ilveksen saalismäärää poronhoitoalueen eteläpuolisessa Suomessa aivan liian suurena ja heikosti perusteluna.

³ <https://wwf.fi/uutiset/2024/11/suomalaisten-suhtautuminen-ilvekseen-on-aiempaakin-myonteisempaa/>

⁴ https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163559/MMM_2021_22.pdf

Tarvetta ihmisten sietokyvyn lisäämiseen ja parantamiseen ei siis näytä ilveksen suhteen olevan, eikä asetuksen taustamuistiossa ei ole tälläkään kertaa esitetty faktaan perustuvaa tarvetta estää ilveskannan kasvua. Huomattavasti nykyistä suuremmallakin ilveskannalla on todistetusti suomalaisten enemmistön hyväksyntä, eikä ilveksen sietoon liittyvää sosiaalista konfliktia ole näköpiirissä.

Lisäksi ilves saalistuksellaan auttaa pitämään Suomessa vieraslajina esiintyvää ja yhä suurempaa haittaa aiheuttavaa valkohäntäpeurakantaa kurissa sekä vaikuttaa suotuisasti esim. metsäkanalintu- ja metsäjäniskantoihin pienpetojen, mukaan lukien meillä haitallisena vieraslajina esiintyvän supikoiran, kantoja säätelemällä.

WWF ei kategorisesti vastusta ilveksen kannanhoidollista metsästystä, mutta saalismäärän on oltava kohtuullinen ja poikkeuslupien on oltava asianmukaisen selkeästi ja tiedepohjaisesti perusteltuja. Erityisesti niillä alueilla, joilla valkohäntäpeurakanta koetaan kasvavaksi ongelmaksi, ilveskannan tulee antaa kasvaa nykyisestä.

WWF haluaa korostaa, että luontodirektiivin 16 artiklan mukaiset poikkeukset edellyttävät tapauskohtaista harkintaa. Tämän vuoksi Suomen riistakeskuksella on velvollisuus varmistaa, että poikkeusluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät luvan kohteena olevilla hakemusalueilla (C-674/17, kohta 41 ja esim. KHO 2023:100, kohta 53).

Poronhoitoalue

Poronhoitoalueella elää Luonnonvarakeskuksen tuoreimman arvion mukaan vain noin 60 ilvestä, ja niistäkin merkittävä osa lienee nuoria ja pääosin alueen ulkopuolelta alueelle vaeltaneita nuoria aikuisia.

Suotuisan suojelun taso, joka on ilveksen kannanhoidon lähtökohtana, sisältää määritelmänsä mukaan sen, että lajin luontainen levinneisyysalue ei pienene. Tämä tulee ottaa huomioon asettamalla myös poronhoitoalueelle oma kiintiö, joka on riittävän alhainen varmistamaan, että ilveksen levinneisyysalue ei pienene poronhoitoalueella.

Ilves, kuten muutkin suurpedot, kuuluvat myös poronhoitoalueen luontoon ja varsinkin pohjoisen suurille luonnonsuojelualueille. Samalla on hyvin tärkeää, että suurpedoista aiheutuneet vahingot porotaloudelle korvataan riittävällä tavalla.

Tämän takia WWF on toistuvasti esittänyt ja esittää edelleen, että suurpetojen ja poronhoidon yhteiselon kannalta paras ratkaisu olisi, että suurpetojen aiheuttamien porotappioiden korvaamisessa siirrytään reviiropohjaiseen järjestelmään, jossa korvaus maksettaisiin – kuten maakotkan osalta jo menestyksellä tehdään – alueella elävien ja lisääntyvien suurpetojen määrän mukaan.

Porovahinkojen korvausjärjestelmän kehittämisen lisäksi tulisi panostaa selvästi nykyistä enemmän erävalvontaan, suurpetojen salametsästyksen kitkemiseen sekä suurpetojen tappamiksi ilmoitettujen porojen maastotarkastuksiin.

Kannanhoidollisten poikkeuslupien perusteet

WWF ymmärtää, että lausunnolla oleva ilveskiintiöasetus on säädös, joka rajoittaa Suomen riistakeskuksen toimivaltaa määrittelemällä vuoden 2024–2025 kannanhoidollisilla poikkeusluvilla pyydettyjen ilvesten enimmäismäärän. Maa- ja metsätalousministeriö on kuitenkin asetusta koskevassa muistiossaan käsitellyt kannanhoidollisella metsästyksellä tavoiteltavia päämääriä.

Vaikka päämäärien lainmukaisuuden tapauskohtainen arviointi kuuluu viime kädessä Suomen riistakeskuksen vastuulle, **WWF katsoo, että ministeriön ohjatessa ja valvoessa Suomen riistakeskuksen toimintaa sekä ollessaan sidottu lakisidonnaisuuden periaatteeseen, ministeriö ei voi esittää kannanhoidolliselle metsästykselle päämääriä, joiden osalta on selvää, etteivät ne täytä missään olosuhteissa luontodirektiivin mukaisia edellytyksiä tai joiden lainmukaisuutta se ei pysty riittävästi perustelemaan.**

Muistiossa tuodaan asianmukaisesti esille, että luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohtaan perustuvan kannanhoidollisen poikkeuslupan päämäärä ei voi lähtökohtaisesti olla sama kuin artiklan 1 kohdan a–d alakohdan mukaisten poikkeusten päämäärät. Näin ollen kannanhoidollisen poikkeuslupan päämäärän ei tulisi liittyä esimerkiksi erityisten merkittävien vahinkojen ehkäisemiseen (luontodirektiivi 16 artiklan 1 kohdan b alakohta) tai perustua kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta koskeviin tai muihin erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottaviin syihin, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt (luontodirektiivi 16 artiklan 1 kohdan c alakohta).

Sen lisäksi, ettei luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukainen päämäärä voi olla päällekkäinen a–d alakohtien mukaisten päämäärien kanssa, e alakohdan mukaisen poikkeuksen tavoitteen tulee olla luontodirektiivin yleisten tavoitteiden mukainen. Tämä tarkoittaa, että poikkeuksen tavoitteena tulee olla kyseessä olevan lajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai ennalleen saattaminen (EUT C-674/17, kohdat 25, 38 ja 43).

Lisäksi on kyettävä osoittamaan täsmällisten tieteellisten tietojen perusteella, että poikkeuksella kyetään saavuttamaan tämä päämäärä (EUT C-674/17, kohdat 45 ja 80). Poikkeuslupaa ei kuitenkaan voida myöntää, jos tavoiteltu päämäärä voidaan saavuttaa muulla tyydyttävällä ratkaisulla, joka ei edellytä poikkeusta lajin rauhoituksesta, kuten muistiossa on todettu.

Kannanhoidollisia poikkeuslupia koskevassa oikeuskäytännössä on katsottu, ettei pelkästään kansallisten hoitosuunnitelmien yleisten tavoitteiden toteuttaminen tai kannanhoidollinen metsästys sellaisenaan ole riittävä peruste poikkeuslupien myöntämiselle (KHO 2022:48, EUT C-674/17).

WWF katsoo, etteivät seuraavat ministeriön asetuksen taustamuistiossa esittämät kannanhoidollisella metsästyksellä tavoitellut päämäärät voi täyttää luontodirektiivin mukaisia edellytyksiä, minkä vuoksi ne tulisi poistaa muistiosta:

- **Suotuisan suojelutason saavuttaneen kannan kasvunopeuden säätely verotustason muutoksilla kannan kehityksen mukaan**
 - o WWF:n oikeuskäytäntöön nojautuvan käsityksen mukaan kannanhoidollinen metsästys sellaisenaan ei ole luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan mukainen hyväksyttävä päämäärä.
- **Porovahinkojen vähentäminen kohdentamalla lupia poronhoitoalueelle siirtyviin nuoriin yksilöihin**
 - o WWF:n käsityksen mukaan vahinkoperustetta ei voi käyttää kannanhoidolliseen metsästykseseen, koska päämäärä on päällekkäinen luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan alakohdan b päämäärän kanssa.
- **Metsäpeuraan kohdistuvan predaation vähentäminen**
 - o WWF:n käsityksen mukaan ilveksen kannanhoidollisella metsästyksellä ei voida tehokkaasti vähentää metsäpeuraan kohdistuvaa predaatiota, koska ilveksen merkitys metsäpeuran saalistajana on tutkimusten⁵ mukaan suurpedoista vähäisin: ilves tappoi vain 8 % kaikista suurpetojen tappamista metsäpeuroista.
- **Ilveksen riista-arvon säilyminen**
 - o WWF:n käsityksen mukaan on selvää, että tämä peruste ei ole luontodirektiivin yleisten tavoitteiden mukainen, eli tavoite ei liity lajin suotuisan suojelutason säilyttämiseen.

Lisäksi WWF katsoo, että ministeriön tulisi esittää asetuksen taustamuistiossaan tarkempia perusteluita alla luetelluille kannanhoidollisella metsästyksellä tavoiteltaville päämäärille. Perusteluiden tulisi olla sellaisia, että niiden perusteella voidaan lähtökohtaisesti todeta, etteivät päämäärät ole päällekkäisiä luontodirektiivin 16 artiklan a–d alakohdan mukaisten tavoitteiden kanssa, että päämäärät ovat luontodirektiivin yleisten tavoitteiden mukaisia, että kannanhoidollisella metsästyksellä voidaan saavuttaa kyseiset päämäärät, sekä että päämääriä ei voida saavuttaa muilla keinoilla kuin kannanhoidollisella metsästyksellä. **WWF:n mukaan ilman näitä perusteluita ministeriön ei ole asianmukaista esittää muistiossa kannanhoidolliselle metsästykselle seuraavia päämääriä:**

- Ilvesten ihmisarkuuden ylläpitäminen
- Vaikutusmahdollisuuksien lisääminen paikallisten ihmisten keskuudessa, joiden on elettävä samoilla alueilla kuin ilvekset

⁵ Pöllänen, A. 2020: Suurpetojen aiheuttama vaihtelu metsäpeuravaadinten (*Rangifer tarandus fennicus*) säilyvyydessä <http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-202004241543>

- Kasvunopeuden hidastaminen pitkäaikaisen hyväksynnän lisäämiseksi alueilla, joille ilvekset ovat vasta palaamassa
- Ilveskannan suojelu edistämällä ihminen-ilves-rinnakkaiseloa (coexistence) tasapainottamalla ilveskannan aiheuttamia sosioekonomisia vaikutuksia ja pyrkimällä estämään ihmisen ja villieläimen välisen konfliktin (HWC) laajeneminen

Maailman Luonnon Säätiö (WWF), Suomen Rahasto, sr

Elina Erkkilä
Suojelujohtaja

Raija-Leena Ojanen
Oikeudellinen neuvonantaja

Petteri Tolvanen
Ohjelmajohtaja, suomalainen luonto